

Sygn. akt VIII Gz 137/15

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, VIII Wydział Gospodarczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Marek Tauer

Sędziowie: SO Elżbieta Kala

SR del. Artur Fornal (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2015 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) w B.

przeciwko M. P.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 17 sierpnia 2015 r. (sygn. akt VIII GC 802/14)

postanawia:

oddalić zażalenie.

Marek Tauer

Elżbieta Kala

Artur Fornal

i

Sygn. akt VIII Gz 137/15

UZASADNIENIE

Pozwany M. P. wniósł o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy J. W. od rozpoznania sprawy z powództwa (...) w B. o zapłatę. Podniósł, że sędzia ten podejmuje w toku sprawy błędne decyzje w zakresie postępowania dowodowego, dopuszcza bowiem do składania pism procesowych, wniosków i dokumentów z naruszeniem ustalonych terminów i wbrew treści art. 207 § 6 i 7 k.p.c. oraz przeprowadza dowody z urzędu, co prowadzić ma także do bezpodstawnego przedłużenia procesu. Pozwany wskazał, że decyzje te podejmowane są wyłącznie w interesie strony powodowej, pomimo tego, że jest ona reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika. Takie zachowanie sędziego prowadzi, zdaniem pozwanego, do naruszenia w sposób rażący podstawowych zasad procesu, jakimi są bezstronność i równowaga stron.

W dniu 26 lipca 2015 r. sędzia J. W. złożył oświadczenie z którego wynika, że nie są mu znane żadne okoliczności, które mogłyby wywołać uzasadnione okoliczności co do jego bezstronności w przedmiotowej sprawie.

Postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy odalił powyższy wniosek. W uzasadnieniu wskazano, że wyłączenie sędziego następuje jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby ona wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Podstawą wyłączenia mogą być zatem stosunki o charakterze emocjonalnym, bądź też osobiste powiązania gospodarcze. W ocenie Sądu pierwszej instancji nie uzasadnia natomiast wyłączenia sędziego reprezentowana przez niego ocena prawna, odmienna od poglądu strony. Takiego wyłączenia nie może również uzasadniać samo przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie. W szczególności nie można poprzez taki wniosek wpływać na skład sądu w toku rozpoznania sprawy, zaś ewentualne zarzuty dotyczące wydanego w sprawie orzeczenia bądź opierające się na naruszeniu przepisów procesowych powinny uzasadniać wniesienie środka odwoławczego i podlegać ocenie Sądu drugiej instancji. W konsekwencji uznano, że zarzuty pozwanego dotyczące rzekomej bezstronności sędziego, a oparte wyłącznie na kwestionowaniu prawidłowości podejmowanych w toku sprawy decyzji w zakresie postępowania dowodowego, nie mogą stanowić podstawy wyłączenia. Nie wdając się w ocenę merytorycznej zasadności tych zarzutów Sąd Rejonowy stwierdził, że nie ustalono żadnych okoliczności, które mogłyby wskazywać na istnienie związków powodujących zaangażowanie sędziego po którejsz ze stron procesu.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł pozwany, domagając się jego zmiany poprzez uwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziego, a także zasądzenia kosztów postępowania zażaleniowego. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu pozwany zarzucił naruszenie art. 49 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że wyłączną okolicznością uzasadniającą wyłączenie sędziego jest istnienie związków pomiędzy nim a jedną ze stron.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że pomimo wskazania szeregu okoliczności świadczących w sposób ewidentny o braku bezstronności sędziego Sąd pierwszej instancji swoje rozstrzygnięcie oparł wyłącznie na jego oświadczeniu, w którym zaprzeczył on istnieniu tego rodzaju okoliczności. Tymczasem zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 49 k.p.c. taką podstawą jest każda okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. W ocenie pozwanego okolicznością taką będzie z

I

pewnością działanie sędziego na korzyść jednej ze stron poprzez niedopuszczalne wyręczenie jej w prowadzonym postępowaniu dowodowym. W postępowaniu cywilnym sędzia powinien przecież pełnić rolę niezależnego arbitra, a jakiegokolwiek zaangażowanie się w sprawę musi być uzasadnione - na zasadzie wyjątku - np. nieporadnością strony działającej bez fachowego pełnomocnika. Także z orzecznictwa wynika, że okoliczności, na podstawie których strona wyraża choćby subiektywną, lecz uzasadnioną obawę braku bezstronności sędziego, mogą dotyczyć także poszczególnych czynności procesowych. W niniejszej zaś sprawie sędzia wielokrotnie z urzędu przeprowadzał dowody na rzecz strony powodowej, a także pomijał własne terminy oraz rygory, które mogłyby szkodzić tej stronie. W ocenie skarżącego nawet postronny obserwator musiałby z tego powodu powziąć wątpliwość co do bezstronności sędziego, skoro o nierównym traktowaniu stron może świadczyć również nadmierna przychylność względem jednej z nich. W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji nie przeanalizował akt sprawy i nie rozważył gruntownie wszystkich podnoszonych zarzutów, uznając je za bezzasadne tylko na podstawie oświadczenia sędziego. Pozwany podniósł, że zachowanie sędziego w niniejszej sprawie nie stanowi jedynie naruszenia procedury, lecz ewidentnie świadczy o faworyzowaniu strony powodowej, zmierza bowiem wprost do zebrania dowodów, które mają pozwolić na udowodnienie dochodzonych roszczeń, ponieważ dotychczasowy materiał dowodowy na to nie pozwala.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Zażalenie pozwanego nie zasługiwało na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że instytucja wyłączenia sędziego stanowi realizację prawa strony do rozpatrzenia sprawy przez bezstronny i niezawisły sąd, gwarantowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK ZU nr 7/A/2006 poz. 67). Przyczyny uzasadniające wyłączenie przez sąd sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony nie zostały przez ustawodawcę wyszczególnione, w art. 49 k.p.c.

wskazano bowiem w sposób ogólny, że chodzi o sytuacje, gdy istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby ona wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Trzeba podkreślić, że instytucja ta służyć ma m.in. realizacji zewnętrznych znamion niezawisłości sędziowskiej (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005/11/134). Sąd obowiązany jest zapewnić stronom realną możliwość urzeczywistnienia prawa do sądu, przestrzeganie reguł wyłączenia sędziego służy bowiem budowie społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lipca 2004 r., SK 19/02, OTK ZU 7/A/2006, poz. 67). Nie można także zaprzeczyć, że wyłączenie sędziego staje się niezbędne, gdy strona ma chociażby subiektywną, lecz uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 października 1993 r., I CO 37/93, LEX nr 78451).

Nie budzi jednak wątpliwości, że samo przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie, nie jest przesłanką do żądania jego wyłączenia. Strona może zwalczać ewentualne uchybienia proceduralne poprzez zwrócenie na nie uwagi sądowi (art. 162 k.p.c), zaś jeśli nic zostaną one usunięte wadliwe orzeczenie może zostać poddane kontroli przy pomocy środków odwoławczych, na co słusznie zwrócił uwagę Sąd Rejonowy. Także ta okoliczność, że sędzia reprezentuje pogląd prawny (określony sposób wykładni przepisów) niekorzystny dla strony, nie uzasadnia wyłączenia go od rozpoznania sprawy z mocy art. 49 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 1976 r., II CZ 8/76, LEX nr 7802 oraz z dnia 21 kwietnia 2011 r., III UZ 9/11 LEX nr 966824). Nie można bowiem, poprzez składanie wniosku o wyłączenie sędziego, wpływać na skład sądu

2

rozpoznającego sprawę, tylko z tego powodu, że strona ocenia, iż dotychczasowy przebieg procesu jest dla niej niekorzystny (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II PK 344/09, LEX nr 603421).

Wyjaśnić przy tym trzeba, że Sąd Okręgowy rozpoznający niniejsze zażalenie nie jest jeszcze uprawniony do merytorycznej oceny prawidłowości dokonanych dotąd w toku postępowania czynności procesowych Sądu pierwszej instancji, opisane jednak w uzasadnieniu wniosku o wyłączenie sędziego zarzuty dotyczące sposobu prowadzenia w niniejszej sprawie postępowania dowodowego w żadnym razie nie dają podstaw do formułowania tezy o braku bezstronności sędziego J. W..

Nie oceniając zatem sposobu prowadzenia tego konkretnego postępowania wskazać jednak trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd zgodnie z którym nie jest wyłączone, a w okolicznościach konkretnej sprawy staje się niekiedy wręcz konieczne dopuszczenie przez sąd z urzędu - na podstawie art. 232 zdanie drugie k.p.c. - dowodu, który w realiach procesowych nie może być powołany przez stronę, a zdaniem sądu jest konieczny dla wydania prawidłowego orzeczenia zgodnego ze stanem rzeczywistym (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r., III CK 341/05, OSNC 2006, Nr 10, poz. 174, z dnia 14 lipca 2006 r., II CSK 64/06, LEX nr 445263, IV CSK 113/06, LEX nr 191703, Monitor Prawniczy 2006/17/903, z dnia 15 września 2006 r., I PK 97/06, OSNP 2007, nr 17-18, poz. 251, z dnia 4 października 2006 r., UK 43/06, OSNP 2007, nr 19-20, poz. 293, z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 377/06, OSP 2008, Nr 1, poz. 8, z dnia 7 grudnia 2007 r., III CSK 194/07, OSNC-ZD 2008, Nr 3, poz. 94, z dnia 17 października 2008 r., I CSK 105/08, OSNC 2009, Nr 11, poz. 153, z dnia 22 marca 2012 r., IV CSK 330/11, LEX nr 1169839, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CSK 303/12, LEX nr 1318347, z dnia 6 grudnia 2012 r., III CSK 62/12, LEX nr 1293777, a ostatnio także z dnia 11 grudnia 2014 r., IV CA 1/14, Biuletyn SN 2015/2/12, LEXnr 1640261).

Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu ostatniego z powołanych wyżej wyroków wynikająca z tego przepisu władza sędziego, w tym wypadku określona przez ustawodawcę w sposób bliski dyskrecjonalności, nie może być w drodze wykładni zważana lub w inny sposób ograniczana. Podnoszony niekiedy względ na szybkość postępowania schodzi tu na plan dalszy, a według tego poglądu trudno bronić tezy, że rola art. 232 zdanie drugie k.p.c. sprowadza się obecnie tylko do wypadków wyjątkowych, takich jak podejrzenie prowadzenia procesu fikcyjnego, zamiar stron obejścia prawa albo rażąca nieporadność jednej ze stron. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy opowiedział się przeciwko podejmowanym w piśmiennictwie i orzecznictwie (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1997 r., III CKN 244/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 52, z dnia 25 września 1998 r., III CKN 384/98, "Biuletyn SN" 1998,

nr 11, s. 14 oraz z dnia 10 października 1997 r., II CKN 378/97, OSP 1998, nr 6, poz. 111) próbom ograniczenia zakresu tego przepisu. Sąd Najwyższy również wielokrotnie wskazywał, że okoliczność, iż strona jest reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika nie wyłącza bezwzględnie możliwości dopuszczenia dowodu z urzędu, nawet bowiem w takiej w sprawie mogą zachodzić okoliczności uzasadniające odstępianie do ścisłego respektowania zasady kontradyktoryjności i skorzystanie z możliwości przewidzianej w art. 232 zdanie drugie k.p.c. (zob. w szczególności wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 199/09, LEX nr 570114, z dnia 25 marca 2011 r., IV CSK 397/10, LEX nr 1129144, z dnia 24 sierpnia 2011 r., IV CSK 551/10, LEX nr 1129153, z dnia 22 marca 2012 r., IV CSK 330/11, LEX nr 1169839, z dnia 27 kwietnia 2012 r., V CSK 202/11, LEX nr 1214614 i z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 422/12, LEX nr 1314390).

W konsekwencji dopuszczenie przez sąd dowodu z urzędu nie może być uznane za działanie naruszające zasady bezstronności sądu i równości stron (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., IV CK 24/03, OSNC 2004, Nr 3, poz. 45). Podobnie ocenie sądu rozpoznającego sprawę - podlegającej kontroli dopiero w toku instancji

3

odwoławczej - poddane zostały przesłanki uwzględnienia ewentualnych spóźnionych twierdzeń i dowodów podnoszonych przez stronę (art. 207 § 6 i art. 217 § 2 k.p.c).

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Brak było natomiast podstaw do orzekania na tym etapie postępowania o kosztach postępowania zażaleniowego, sąd rozstrzyga bowiem o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c), a niniejsze postanowienie - dotyczące kwestii incydentalnej - nie jest takim orzeczeniem. Dopiero bowiem po ustaleniu, która ze stron wygrała proces możliwe będzie rozstrzygnięcie o zwrocie kosztów (obejmujących także koszty postępowania incydentalnego) zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1973 r., II CR 159/73, OSNC 1974, nr 5, poz. 90).

Marek Tauer

Elżbieta Kala

Artur Fornal

4